

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

YİRMİDOKUZUNCU SÛRE-İ CELÎLE
el-ANKEBÛT SÛRE-İ CELÎLESİ
Mekkî(; Mekke-i Mükerreme döneminde inmiş)dir.
69 âyet-i kerimedir.

O Rahmân ve O Rahîm olan Allâh'ın ismiyle!

1- Elif! Lâm! Mim!

2- İnsanlar: "İman ettik!" dedikleri için, kendileri imtihan(a tâbi) edilmeyecekleri bir halde bırakılacaklarını mı sandı(lar)?

3- Andolsun ki; elbette Biz onlardan öncekileri de muhakkak imtihan etmiştik. (Fakat onlar dinlerine sımsıkı bağlı çıktılar, demir testerelerle ortadan ayrılanlar, demir taraklarla etleri kemiklerinden sıyrılanlar bile dinlerinden dönmediler.)

Yemin olsun ki; elbette Allâh("İman ettik!" sözlerinde) doğru olmuş o (samimi) kimseleri de kesinlikle (ezelde bildiği gibi, imtihanlarla ortaya çıkararak, herkese) bil(dir)ecektir, kasem olsun ki; elbette yalancıları da kesinlikle (böylece) bil(ip herkese bildir)ecektir.

4- Yoksa o (kâfirlik ve günahlar gibi) kötü şeyleri yapmakta olanlar Bizi geç(ip azabımızdan kendilerini kurtarabil)eceklerini mi sandı(lar)?! (Zanna dayanarak) karar vermekte oldukları (bu) şey ne kötü olmuştur!

5- Her kim Allâh(ın cennet ve sevabın)a kavuşmayı ummaktaysa / her kim (ölümünün ardından diriltilerek) Allâh(ın hesabın)a kavuşmaktan korkmaktaysa /, (Allâh-u Te'âlâ'nın emirlerini tutup yasaklarından kaçarak, umduğunu bulduracak ve korktuğundan kurtaracak çarelere başvursun, zira) şüphesiz Allâh'ın(, sevap ve azabın gerçekleşmesi için belirlediği) eceli elbette gelicîdir! (Kullarının sözlerini hakkıyla işiten) Semî' de, (herkesin tüm inanç ve hallerini lâyıkiyla bilen) Alîm de ancak O'dur. (Dolayısıyla herkese hakettiği karşılığı verecektir.)

6- Her kim (ibadetlere devam edip, şehvetlerden geri durarak nefsiyle; vesveselerine kapılmayarak şeytanla; bir de Allâh'ın davasını yüceltme uğrunda kâfirlerle) cihad ederse, o ancak kendisi(nin menfaati) için mücâhede etmektedir. (Allâh'ın bunda bir kârı yoktur, zira) şüphesiz ki Allâh, elbette tüm âlemler(in itaat ve ibadetlerin)den (istifâdeye muhtaç olmayan bir) Ğaniyy'dir.

7- O kimseler ki (Muhammed (Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)e, Kur'ân'a ve diğer iman şartlarına şüphesiz bir şekilde) iman etmişlerdir ve (namaz, oruç, hac, zekât gibi) salih ameller işlemişlerdir, andolsun ki; kötü işlerini onlardan kesinlikle tamamen örteceğiz ve yemin

olsun ki; yapmakta bulunmuş oldukları şey(e verilecek ecr)in en güzeli (olan; bire on ve daha fazla sevap) ile onları elbette mükâfatlandıracağız.

8- Biz insana, ana babasıyla ilgili (olarak, güzelden öte, tümüyle) bir güzellik (sayılacak şekilde iyi davranmasını) emretmişizdir (ve ona şöyle buyurmuşuzdur); "Ama senin için (ilâhlığı) hakkında hiçbir bilgi bulunmayan (putlar gibi âciz) şeyleri (körü körüne) Bana ortak koşasın diye o ikisi seni zorlayacak olurlarsa, artık (yaratıcının hakkı karşısında hiçbir yaratığın hakkı gözetilmeyeceği için) onlara itaat etme! (İçinizden; iman eden, şirk koşan, ana-babasına iyilik eden ve kötü davrananlar dâhil hep birlikte) dönüşünüz ancak Banadır; Ben de size yapmakta bulunmuş olduğunuz şeyleri(n karşılığını vererek, onların gerçək yüzünü) haber vereceğim!"

Bu âyet-İ kerîme; Sa'd İbni Ebî Vakkas (Radiyallâhu anh) hakkında inmiştir. Şöyle ki; o İslâm'a girdiğinde annesi Himne: "Ey Sa'd! Bana ulaşan habere göre sen yoldan çıkmışsın! Vallahi sen Muhammed'i inkâr edinceye kadar, bir gölge altına girmek ve yiyip içmek bana haram olsun!" dedi. Sa'd (Radiyallâhu anh) bu teklifi kabul etmeyince üç gün kadar bu sözünü tuttu. Sa'd (Radiyallâhu anh)ın, Rasûlüllâh (Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)e gelip durumdan şikâyetlenmesi üzerine bu âyet-i celîle inince, Rasûlüllâh (Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem) ona İslâm'da sebat etmesini fakat annesiyle iyi geçinmesini ve kendisine iyilik yaparak rızasını almasını emretti.

9- O kimseler ki (inanılması gereken hususlara) iman etmişlerdir ve (İslâm şartlarından ibaret) salih ameller işlemişlerdir, kasem olsun; muhakkak ki onları (bütün iyilikleri kendilerinde toplayan) salihler (topluluğu) içerisine elbette girdireceğiz.

10- İnsanlardan öyle (münafık) kimse vardır ki: "Biz (de) Allâh'a iman ettik!" der.

Ama Allâh uğrunda eziyete uğradığında, insanların fitne (ve işkence)sini, Allâh'ın (âhirette kâfirlere uygulayacağı ebedî) azabı gibi tutar (da, O'nun azabından korkan, kişi, nasıl iman edip itaat ediyorsa, o da, kâfirlerin dünyada yapacakları geçici sıkıntılardan korkup, onlara itaat ederek Allâh'ı inkâr eder).

Andolsun ki; elbette Rabbinden (müminlere) büyük bir yardım(, fetih ve ganimet) gelecek olsa, mutlaka şüphesiz onlar: "Muhakkak biz (din bakımından) sizinle beraberdik. (Öyleyse ganimete bizi de ortak edin.)" derler. (Öyle de,) âlemlerin sinelerinde bulunan (niyet ve inançları, ahlâk ve nifak)ları (herkesten, hatta kendilerinden) daha iyi bilen / hakkıyla bilen i, sadece Allâh değil midir?

11- Yemin olsun ki; elbette Allâh o (ihlâsla) iman etmiş olan kimseleri de kesinlikle bil(diği üzere mükâfata mazhar ed)ecektir, kasem olsun ki; elbette O, münafıkları da kesinlikle bil(diği şekilde azaba tâbi ed)ecektir.

12- O kâfir olmuş kimseler, iman etmiş olan kişilere: "Siz bizim yolumuza uyun, (eğer bunda herhangi bir zararınız söz konusu olursa, Allâh'tan size gelecek her sorumluluğa biz kefil olalım ve) hatalarınızı biz yüklenelim!" dedi. Oysa kendileri, asla onların (şirke bulaşmaları durumunda kazanmış olacakları o büyük) hatalarından hiçbir şeyi taşıyacak kimseler değildirler. Şüphesiz ki onlar elbette yalancıdırlar.

13- Yemin olsun ki; elbette onlar hem kendi ağır yüklerini, hem de kendi ağır yükleriyle birlikte(, sapıtmasına sebep oldukları kimselerin) nice ağır yükleri(ni) de mutlaka taşıyacaklardır.

Andolsun ki; elbette kıyamet günü onlar, (dünyada) uydurmakta bulunmuş oldukları(: "Sen günah işle, vebali benim olsun!" gibi yalan-yanlış) şeylerden (dolayı) mutlaka (azarlanıp) sorulacaklardır.

14- Andolsun ki; elbette Biz Nûh'u kendi kavmine (peygamber olarak) gönderdik de, muhakkak o, elli sene hâriç bin sene onların arasında kaldı.

Nihâyet onlar (kâfirlik ve günahlardan vazgeçmeyen) zâlim kimseler (olmayı sürdürür)ken o (dünyayı kaplayan büyük) tûfan onları yakalayiverdi.

15- Böylece Biz onu ve (üç oğlu ile kendisine iman etmiş bulunan pek az kimsenin teşkil ettiği) o geminin halkını kurtardık ve onu (uzun süre Cûdi dağı üzerinde bekleterek) âlemler için büyük bir âyet (ve ibret) yaptık.

16- İbrahim'i de (peygamber olarak kavmine gönderdik)! Hani o, kavmine demişti ki: "(Sadece) Allâh'a kulluk edin ve O'n(a ortaklaşmak)dan hakkıyla sakının! İşte size! Bu (ibadet ve takvâ) sizin için tam bir hayırdır. Eğer (hayrı ve şerri) bilmekte olduysanız(, hayrı tercih etmeniz gerekir)!"

17- Siz Allâh'ı bırakıp ancak birtakım putlara tapmaktasınız ve (onların Allâh katında size sefaatçi olacaklarını iddia ederek) büyük bir yalan uydurmaktasınız.

Şüphesiz ki Allâh'ı bırakıp da tapmakta olduğunuz şeyler, sizin için en ufak bir rızka (dahi) sahip olamazlar / size azıcık bir rızık vermeye (bile) güç yetiremezler / O halde siz bütün rızıkları Allâh katında arayın(; sadece O'ndan isteyin), (yalnızca) O'na ibadet edin ve (size bunca nimetler lütfettiği için, birliğini ikrar ederek) Kendisine şükredin! (Ölümünüzün ardından diriltilerek) siz ancak O'na döndürüleceksiniz! (Öyleyse ibadet ve şükre devam ederek, O'na kavuşacağınız gün için hazırlanın!)

18- (Eğer bana inanırsanız iki cihan saadetine erişmiş olursunuz, yok) eğer yalanlarsanız, (bana bir zarar dokunduramazsınız, çünkü) gerçekten sizden önce (yaşamış bulunan) birçok ümmetler de(, Şîs, İdrîs, Nûh, Hûd ve Sâlih (Aleyhimüsselâm) gibi kendilerine gönderilmiş olan peygamberlerini) yalanlamıştı. (Fakat onların bu inkârları başlarına büyük belalar açarak sadece kendilerine zarar vermişti, işte beni yalanlamanızın sonucu da böyle olacaktır. Çünkü benim görevim sizi zorla imana getirmek değildir. Nitekim bir) peygamber üzerine düşen ancak (şüphe bırakmayacak derecede) pek açık / (hükümleri) açıklayıcı / bir duyurudur! (Ben de bu vazifemi gereğince yaptım!)"

19- (Peygamberler ümmetlerine demişlerdi ki:) "O (dirilmeyi inkâr etmekte ola)nlar görmediler mi ki, Allâh halkı ilk başta nasıl (yoktan) yaratmaktadır? (Öldürdükten) sonra da onları (diriltilerek, sonsuz hayata) geri döndürecektir.

İşte sana! Bu (yoktan yaratmak ve daha sonra diriltmek), Allâh'a göre gerçekten de pek kolay bir şeydir! (Zira O'nun hiçbir işi, Zât'ı haricinde hiçbir şeye muhtaç değildir!)"

20- (Biz İbrâhîm'e şöyle vahyetmiştik: Âhireti inkâr edenlere) de ki: "Yer(yüzün)de gezin de, bakın ki O (Allâh-u Te'âlâ) bunca yarattığı ilk başta (hiç yoktan, bu kadar farklı tabiatlar ve değişik şekiller üzere) nasıl yaratmış?!"

Sonra (ilk yaratışın ardından) yine Allâh o (öldürdüklerini dirilteceği) sonraki yaratışı da meydana getirecektir. Şüphesiz ki Allâh her şeye (hakkıyla gücü yeten bir) Kadîr'dir.

21- O, (dirilmeyi inkâr ettikleri için, azap etmeyi) dilediğine (dünyada da âhirette de) azap eder, (dirilmek dâhil tüm iman şartlarını tasdik ettikleri için, cennete kavuşturmak) istediğine ise rahmet eder! Siz yalnızca O'na döndürüleceksiniz!..

22- Siz, ne yerde ne de gökte (ulaşılamayacak yerlere kaçarak Allâh-u Te'âlâ'yı, sizin

haknınızda uygulamak istediği hükümleri icra etmekten) **asla âciz bırakabilecek kimseler değilsiniz. Sizin için Allâh'tan başka ne bir dost, ne de gerçek bir yardımcı bulunmamaktadır** (ki, O'nun yerden veya gökten göndermek istediği belâyaya karşı sizi savunabilsin)!

23- O kimseler ki, Allâh'ın (tekvînî ve tenzili -cihan ve Kur'ân-) âyetlerini ve O'na kavuşmayı inkâr etmişlerdir, işte sana! Onlar (kıyamet gününde) Benim rahmetimden ümit kesmişlerdir. Yine işte sana! Onlar, çok acı verici büyük bir azap sadece o (inkarcı ola)nlara aittir!"

24- Bunun üzerine kavminin cevabı: "Onu (kılıç ve benzeri silahlarla) öldürün yahut yakın onu!" demelerinden başkası olmadı. (Böylece onlar çok büyük ateş yakıp onu içine attılar,) fakat Allâh onu o ateşten kurtardı.

İşte sana! Şüphesiz bu (şekilde aylarca tutuşturulan ateşin bir anda söndürülüp, güllük gülistanlığa dönüştürülerek İbrâhîm (Aleyhisselâm)ın kurtarılması)nda iman etmekte olan bir kavim için, elbette pek çok ve çok büyük âyetler vardır.

25- O(, ateşten kurtulmasının ardından kavmine hitaben) dedi ki:

"Siz ancak o en alçak (dünya) hayat(ın)da (aynı şeye ibadet ederek buluşup kaynaşasınız ve böylece) aranızda sevgi (ve samimiyet) ol(uş)sun diye / (sevdiklerinizi onlara tapar bir halde görünce,) aranızdaki sevgiden dolayı (kendilerine uymak için) / Allah'ı bırakıp birtakım putlar(ı ilâhlar) edindiniz!

Sonra kıyamet günündeyse; bir kısmınız diğer bir kısmı tanımayacak, bazınız da diğer bir kısma lanet edecektir.

(İşte o zaman sapanlar, kendilerini saptıranlardan, bâtil ilâhlara tapanlar da, taptıklarından uzaklıklarını bildirecek, böylece o gün siz birbirinizi tanımaz hale geleceksiniz ve siz putlarınızı lanetlerken, Allâh-u Te'âlâ'nın dile getirmesiyle onlar da size lanet okuyacaktır)

Sığın(maya mecbur bırakıl)acağınız yer ancak o ateştir! (Bugün sizin beni attığınız ateşten Rabbim beni kurtarmıştır, ama o gün) sizin için yardımcılarından hiçbir kimse de bulunmayacaktır!"

26- Bunun üzerine (Allâh-u Te'âlâ'nın birliğine öteden beri inanmış olan) Lût ((Aleyhisselâm), İbrâhîm (Aleyhisselâm)ın peygamberlik iddiasını duyduğu anda) hemen ona iman etti! (Artık) o (diyarda durmak istemeyen İbrâhîm (Aleyhisselâm)) ise dedi ki:

"Şüphesiz ki ben (müşrik kavminin bulunduğu Kûfe havalisinden ayrılıp,) Rabbim(in, hicret etmemi emretmiş olduğu Harran yöresine, daha sonra da Filistin cihetin)e hicret ediciyim. Muhakkak ki O, (yenilmez gücüyle beni düşmanlarımdan koruyacak) Azîz de, (her emrinde nice hikmetler bulunan, dolayısıyla bana ancak yararına olan şeyleri emreden) Hakîm de ancak O'dur!"

27- (Bizim uğrumuzda bunca fedakârlık yaptığı için) Biz de ona (kısır bir hanım olan Sâre (Radiyallâhu anhâ) dan, hem de yaşlanıp doğurmaktan tamamen ümit kestiği bir anda, oğul olarak) İshâk'ı ve (torun olarak) Ya'kûb'u bağışladık, peygamberliği ve (dört büyük) kitabı da onun zürriyetinde(n gelecek zâtlara mahsus) kıldık!

Böylece (Bizim için yapmış olduğu sâlih amellerin karşılığı olarak; Nemrûd'un ateşinden kurtarma, kıyamete kadar her ümmetin dilinde güzel övgülerle anısını bakî kılma ve hem kendisine, hem de ailesine salâvat okutturma gibi çeşidi vesilelerle) ona mükâfatını dünyada verdik.

Muhakkak ki o, âhirette de elbette (iyilikte kemâle ermiş) salih kimselerdendir.

28- Lût'u da (peygamber olarak kavmine gönderdik)!

Hani o, kavmine demişti ki: "Gerçekten siz elbette (livâta gibi) o en çirkin işi yapmaktasınız, âlemlerden hiçbiri (sizden önce) bunun (gibi bir günah)la sizi geçmemiştir..."

29- Gerçekten siz mi, illa da erkeklere yaklaşıp (rak eşcinsellik yapıp dura)çaksınız, (gelip geçene zorla bu fuhşu işletmek için ya da öldürüp yağmalamak için) yol kes(meyi sürdür)ceksiniz ve (toplantı) meclislerinizde o münker (olan ve hem aklen hem de dînen çirkin sayılan şeyler)i yap(makta ısrarcı ol)acaksınız?"

Bunun üzerine kavminin cevabı: "(Biz bu işleri bırakmayacağız. Öyleyse bunlara karşılık) bize (vaad ettiğin o) Allâh'ın azabını getir! Eğer (bu iddianda) doğru kimselerden olduysan(, bunu ispatla da görelim)!" demelerinden başkası olmamıştır.

Lût kavminin işlediği münkere misal olarak tefsirlerde; alenen yellenme ve herkesin ortasında cinsî münâsebette bulunma, sövüşme, müstehcen şakalar yapma, yolculara zarar vermek için sapanla taş atma, çıplak gezme ve birbirinin suratına tükürme gibi kötü huylar zikredilmiştir.

30- (O zaman Lût (Aleyhisselâm) Allâh-u Te'âlâ'ya müracaat etmek üzere) dedi ki: "Ey Rabbim! (Böyle bir fuhşu başlatıp sürdürerek, bir de Senin kudretinle alay etmek için acele azap isteyerek bozgunculuk yapan) bu ifsatçılar topluluğuna karşı bana yardım et!"

31- Elçilerimiz (olan melekler) İbrahim'e (oğul ve torun) müjde(si) ile geldikleri zaman (Lût (Aleyhisselâm)ın kavminin belâsının yaklaştığına işâreten) dediler ki: "Gerçekten biz işte şu (Sedûm) karye(si)nin halkını helâk edicileriz, zira muhakkak oranın ahâlisi (türlü türlü günahlara bulaşarak kendilerine yazık eden) zâlim kimseler oldular."

32- O(, aralarında zulme bulaşmamış masum kimseler de bulunduğunu açıklamak üzere): "Muhakkak orada Lût (ve ona inananlar) vardır!" dedi.

Onlar da: "Orada bulunanları biz daha iyi biliciyiz! Andolsun ki; elbette onu da, (kâfir olan) hanımı dışında (diğer tüm) ailesini de(, onlara vuracak azaptan) muhakkak kurtaracağız. O ise (yurtlarında helâk olanlar arasında) kalanlardan oldu!" dediler.

33- Elçilerimiz (İbrahim'in yanından ayrılıp) Lût'a (delikanlı şeklinde) gelince, (onların melek olduğunu fark edemediğinden, livâtaya düşkün sapık kavmine karşı) onlar(ı koruma endişesi) yüzünden gerçekten üzüntüye kapıldı ve güç bakımından (kendisini yetersiz gördüğü için) onlar hakkında darlık çekti. (Bu nu gören melekler ona) dediler ki:

"(Kavminden) korkma, (bize bir zarar gelir diye) mahzun da olma! Seni de, (kâfir olan) hanımın dışında (müminlerin oluşturduğu diğer tüm) aileni de (onlara vuracak azaptan) muhakkak kurtaracağız. O ise (helâk olanlar arasında) yurtlarında) kalanlardan oldu!..

34- Gerçekten Biz, (emirlerimizden çıkararak) fâsıklık yapmakta bulunmuş olmaları sebebiyle, işte şu memleketin halkı üzerine, ızdırâba düşürecek büyük bir azabı gökten indiricileriz!"

Bu âyet-i kerîmeler Lût kavminin fiili olan livâta(; eşcinsellik) günahının kınanması hususunda ve çirkinliğini beyân sadedinde çok açık ifadeler ihtiva etmektedir. Bütün ulemânın görüş birliğiyle livâta kebâir günahlardan sayılmış, hatta zinadan daha kuvvetli bir haram olduğu açıkça bildirilmiştir.

Meşârik şerhinde zikredildiği üzere: livâta, hem aklen, hem dînen, hem de insanın yaratılışı itibarıyla pek çirkin sayılmıştır. Ebû Hanîfe (Radiyallâhu anh)ın, bu suç hakkında had cezasıyla

hükmetmeyişi, onu küçümsediği anlamına gelmez. Hatta bazı âlimler: "Had cezaları kişiyi günahlardan temizlemek için meşru edilmiştir, bu günah ise bu gibi cezalarla temizlenemeyecek kadar büyüktür!" demişlerdir. (Âlûsî)

35- Andolsun ki; elbette Biz, (ibret alma hususunda) akıllarını kullanmakta olan bir toplum için muhakkak oradan (geriye) pek açık bir âyet bırakmışızdır.

İbni Abbâs (Radiyallâhu anhümâ) burada geçen "Açık âyeti"; harap olan yurtlarının kalıntıları olarak tefsir etmiştir. Bu âyetin, kendilerini helâk eden taşlar olduğu da söylenmiştir ki, Allâh-u Te'âlâ o taşları bu ümmetin başında gelenler yetişip görünceye kadar uzun bir süre bırakmıştır. Yine böylece onların helâkinin ardından toprağın üzerine çıkan kara suyun kalıntısı olan simsiyah ırmaklar da açık bir âyet sayılmıştır.

36- Medyen (ahâlisin)e de (soyca) kardeşleri (olan) Şu'ayb'ı (gönderdik)! O hemen (onlara nasihat etmek üzere): "Ey kavmim! (Yalnızca) Allâh'a ibadet edin, o (dünyadan) sonraki günü(n mükâfatına kavuşmayı) arzulayın / o sonraki gün(de karşılaşabileceğiniz tehlikeli geçitler)den korkun / ve bozguncular olarak yer(yüzün)de fesat çıkartmayın!" dedi.

37- Fakat onlar onu yalanladılar. Bunun üzerine (Cebrâîl (Aleyhisselâm)ın, yürekleri çatlatan nârasıyla meydana gelen) o şiddetli zelzele onları yakalayiverdi de, (helâke uğramış ölümler hâlinde) yurtlarında yere yapışıp kalanlara döndüler.

38- Âd ve Semûd'u da(, kendilerine gönderilen Hûd ve Sâlih (Aleyhisselâm)a karşı geldikleri için helâk ettik)! (Ey müşrikler!) Onların (Şam ve Yemen'e gidiş-geliş yolunuz üzerinde bulunan yıkık ve vîran) yurtlarının bir kısmı sizin için gerçekten iyice belirmiştir. Şeytan onlara (vesvese vererek, kâfirlik ve günahlar gibi kötü) amellerini iyice süslemiş de, bu sebeple onları o (dosdoğru) yoldan alıkoymuştu.

Hâlbuki onlar (inceleyip araştırarak, hakla bâtılın arasını ayıracak akıl ve) basirete sahip kimseler olmuşlardır(, lâkin gaflete dalıp akıbetlerini hiç düşünmediler) / oysa onlar (hakki iyice) anlayın (ve kendilerinin dalâlette olduğunu bilen, ama bununla övünerek inadına inkâr eden) kimseler olmuşlardır / zaten onlar (peygamberleri inkâr ettikleri için mutlaka azaba çarpılacaklarını) iyice bilen kimseler olmuşlardır!

39- Karûn'u da, Firavun'u da, Hâmân'ı da (feci şekilde helâk ettik)! Andolsun ki; Mûsâ onlara (Tevrât kitabı, ejderhaya dönüşen asâ ve güneş misali parlayan el gibi) pek açık deliller getirmişti de, onlar o yerde büyüklük taslamışlardı. Hâlbuki onlar(, Bizim takdirimizi) geçebilecek kimseler değillerdi.

40- İşte her birini günahı sebebiyle yakaladık! Onlardan kiminin üzerine taş savuran bir kasırga salıverdik, onlardan kimi de vardır ki onu o (Cebrâîl (Aleyhisselâm)ın, yürekleri çatlatan ve ödleri patlatan) nâra(sı) yakalamıştır, onlardan öylesi de vardır ki onu yere batırmışızdır, içlerinden kimini de suda boğmuşuzdur! (Böyle ağır cezalara çarptırarak) Allâh asla onlara zulmetmiş değildir, lâkin onlar (gördükleri bunca açık delile rağmen inkârda ısrar etmeleri yüzünden kendilerini ilâhî gazaba müstahak ederek) sadece kendi nefislerine zulmetmekte bulunmuşlardı.

Müfessîrler; kasırgayla helâk edilenlere Lût kavmini, narayla helâk edilenlere Şu'ayb (Aleyhisselâm)ı inkâr eden Medyen ile Sâlih (Aleyhisselâm)ı tekzip eden Semud kavimlerini, yerin dibine batırılanlara Karun'u, boğulanlara ise Nûh kavmiyle, Firavun ve ordusunu misal vermişlerdir. (Beyzâvi, Nesefî, Hâzîn)

41- (Putlara taparak ve onların yardımlarını umarak) **Allâh'tan başka birtakım dostlar edinmiş olan o** (müşrik) **kimselerin** (güçsüz ve gülünç) **durumu**; (tehlikelerden korunmak ve içerisinde barınmak için kendisine) **bir ev edinmiş olan örümceğin ilginç hâligibidir!** **Hâlbuki gerçekten de evlerin en zayıfı, elbette örümceğin evidir. Eğer onlar** (durumlarının bu kadar feci olduğunu) **bilmekte olsaydılar** (, Allâh'tan başka kimseye tapmazdılar)!

Allâh'a ibadet eden müminle, puta tapan müşriğin hâli; kendi ürettiği ağlarla ev yapan örümcek, bir de kerpiç ve kireçle ya da kayalardan yontulan taşlarla ev yapan insanın durumu gibidir. İşte böylece; araştırılacak olsa, en güçsüz ev olarak örümcek evi tespit edileceği gibi, inançların en zayıfının da, herhangi bir zarar veya fayda vermekten âciz olan putlara ibadet olduğu anlaşılır.

42- Şüphesiz ki Allâh onların. Kendisini bırakıp da tapmakta oldukları herhangi bir şeyi (hakkıyla) **bilmektedir.** (Kendisine ortak koşanlardan intikam alma gücüne sahip) **Azîz de**, (her işi sağlam ve yerli yerinde olan) **Hakîm de ancak O'dur!** (Artık böyle bir Zât'a ibadeti bırakıp, yok hükmünde olan âciz şeylere tapmayı hangi akıllı caiz görebilir?)

43- İşte sana! Bu misaller ki; Biz onları insanlar(ın zihinlerine yaklaştırmak) **için açıklamaktayız.**

Ama onlar(da bulunan güzellikleri ve kazandıracakları faydalar)ı(; her şeyi gerektiği şekilde düşünebilen, Allâh-u Te'âlâ'nın taatıyla amel edip gazabından sakınan kâmil) **âlimlerden başkası anlayamaz!**

44- Allâh, gökleri ve yeri (boşu boşuna değil, mükelleflere imtihan yurdu olma gibi, yaratılmalarını gerektiren ve dîni-dünyevî faydalar getirecek olan yüce bir hikmet ve) **hak ile iç içe olarak yaratmıştır. İşte sana! Şüphesiz ki; inananlar için elbette bunda** (Allâh-u Te'âlâ'nın yüce Zât'ına ve üstün sıfatlarına delâlet eden) **pek büyük bir âyet** (ve işaret) **bulunmaktadır.**

45- (Habîbim!) **Sana vahyedilmiş olan o kitabı** (Allâh-u Te'âlâ'ya manen yakınlaşmak, lafızlarını ezberlemek ve manalarını çok iyi anlamak için) **peş peşe oku ve o** (farz) **namaz(lar)ı hakkıyla kıl! Zira** (dışındaki ve içindeki tüm şart ve edelere riâyet edilerek kâmil manada eda edilen) **o namaz**, (zina gibi) **en çirkin olan şeylerden de**, (şer'an ve aklen reddedilen) **münkerden de kesinlikle alıkoymaz. Allâh'ın zikri** (için meşru edilmiş ve bütünüyle zikirden ibaret olan namaz) **ise elbette** (diğer bütün ibadetlerden) **daha büyüktür / Allah'ın**(, namaz halinde sizi rahmetiyle) **zıkr(etmes)i** (sizin O'nu namaz vesâir zikirlerle yâd etmenizden) **elbette daha büyüktür / (namaz içinde ve dışında) Allah'ı zikri** (ile meşgul olmak) **elbette** (infak ve cihat dâhil, kulun bütün amellerinden) **daha büyüktür !**

Allâh sanat hâline getirerek yapmakta olduğunuz (hayır ve taatla ilgili) **şeyleri** (hakkıyla) **bilmektedir.** (Buna göre de karşılığınızı verecektir.)

Ebu'd-Derdâ (Radıyallâhu anh)dan rivayet edilen bir hadîs-i şerifte Rasûlüllâh (Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem): "Agâh olun! Ben Size amellerinizin en hayırlısını, padişahınız katında en makbulünü, derecelerinizi en ziyade yükseltecek olanını, sizin için altın ve gümüş infakından daha hayırlı olanını ve düşmanlarınızla karşılaşarak boyunlarınızı vurmanızdan, ya da onların sizin boyunlarınızı vurmasından (böylece şehit olmanızdan) da daha hayırlı olanını haber vereyim mi?" buyurduğunda, sahâbe-i kiram: "Buyur!" dediler. Rasûlüllâh (Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem) de: "Allâh-u Te'âlâ'yı zikretmektir!" buyurdu.

Mu'âz ibni Cebel (Radıyallâhu anh) şöyle demiştir; "Kişiyi Allâh'ın azabından kurtarma hususunda Allâh'ın zikrinden daha faydalı hiçbir şey olamaz!" (Tirmizî, Dua: 6, no: 3377, 5/459; ibni Mâce, Edeb; 53, no: 3790,2/1245)

46- Kitap ehliyle, ancak o kendisi en güzel olan sûret(; en ikna edici yol ve üslûp) **ile mücâdele edin** (ki o da; sertliğe yumuşaklık, öfkeye sakinlik, kavgacı üslûba öğüt verme şeklinde karşılık vermek, bir de kendilerini Kur'ân âyetleriyle ve inandırıcı delillerle, tek hak din olan İslâm'a davet etmekten ibarettir). **Ancak içlerinden(,** Allâh'a eş veya çocuk isnat ederek, yahut vermeleri gereken cizyeyi kesmekle zimmîlik vasfını kaybederek) **zulmetmiş olan(,** böylece kendilerine nasihat kâr etmeyip, yumuşak davranmanın fayda vermeyeceği anlaşılan) **o kimseler müstesna. Böylece siz** (onların Tevrât ve İncil'den size okudukları ilimler karşısında, en güzel yolla ilmî münazara usûlüne riâyet ederek):

"O(, Rabbimiz tarafından) **bize indirilmiş olana da, size indirilmiş bulunana da iman ettik. Bizim İlâhımız da sizin İlâhınız da birdir.** (Siz, papaz ve hahamlarınızı ilâhlaştırıp onlara itaat etmekteyseniz de) **biz ancak O** (Allâh-u Azîmüşşâ) **na teslim olan kimseleriz!"** **deyin** (ki böylece, onların kattıkları yalanları doğrulamaktan ve Allâh'tan gelen âyetleri yalanlamaktan kurtulmuş olasınız).

Günümüzde "Dinler arası diyalog"dan dem vuran kişilerin burada tutunacakları bir delil yoktur. Zira onların yaptığı, karşı tarafın bâtil dinine hak verircesine yanaşmaktır. Burada emredilen ise, İslâm'ı kabullenmelerine teşvik amacıyla, davet ve tebliğde yumuşaklık ve nezâket kurallarına riâyet etmektir. Zaten bugünün Ehl-i Kitabı, Allâh-u Te'âlâ'ya çocuk ve ortak isnat ederek zâlim oldukları için, âyeti kerîmede, güzel yolla mücâdele edilecek kitap ehlinden ayrı tutulmuşlardır. Bazı ulemâ, âyet-i kerimenin cihat âyetiyle neshedildiğini söylemişlerse de, diğer bazısı: "Burada emredilen en güzel yolla mücâdele, savaş öncesinde yapılması gereken yumuşak yollu davetten ibaret olduğu için hükmü bakidir, zira bu, 'İslâm'a davetinizi kabullenmeseler de hiçbir zaman onlara sert davranmayın ve onlarla savaşmayın' gibi yanlış bir mana ihtiva etmemektedir!" demişlerdir. (Âlûsî)

47- İşte sana! Böylece (evvelki kitapların indirilişine uygun düşen eşsiz bir inzal ile) **o kitabı indirdik sana!**

Artık kendilerine kitap vermiş olduğumuz o kimseler (içerisinden Abdullah ibni Selâm gibi insaf sahipleri, Kur'ân'ın bahsini Tevrât ve İncil'de buldukları için) **o** (Kur'â) **na iman etmektedirler.**

İşte bu(gün yaşaya)n (Arap) **lardan da(,** Mekke halkından da) **ona inanmakta olan vardır. Zaten Bizim** (bu kadar açık) **âyetlerimizi o** (Kâ'b ibni Eşref gibi inatçı) **kâfirlerden başkası bile bile inkâr etmez.**

48- (Habîbim!) Sen bu (Kur'â) **ndan önce hiçbir kitabı okumakta değildin, onu sağ elinle de yazamıyordun! Öyle olsaydı, bâtilde ısrarcı olanlar elbette şüpheye düşerdi** (ve bu konuda bir nevi haklı olurlardı. Zira bu durumda Müşrikler: "O, Kur'ân'ı evvelki kitaplardan alıyor!" diyerek, Ehl-i Kitap ise: "Kitaplarımızda tanıtılan zât, okuma yazma bilmeyen biridir, bu ise okuma yazma biliyor!" demek suretiyle insanları şüpheye düşürürlerdi).

49- Doğrusu (diğer kitaplardan farklı bir üstünlüğe sahip olan) **o** (Kur'ân), **kendilerine ilim verilmiş olan o** (hafız ve âlim) **kimselerin göğüslerinde** (ezberlenmiş) **olan(,** mucizelik vasfı) **pek açık âyetlerdir.** (Dolayısıyla tahrife müsait değildir. Diğer kitaplar ise, ancak kâğıtlardan okudukları için kolayca değiştirilebilmişlerdir.)

Zaten bizim âyetlerimizi o zâlimlerden başkası bile bile inkâr etmez!

50- O (müşrik ola) **nlar: "(Mûsâ ve İsa (Aleyhimüsselâm)ın gösterdikleri; asâ ve sofrâ mucizeleri gibi) açık birtakım âyetler Rabbinden ona indirilseydi ya! "** **dediler. De ki: "Âyetler ancak Allâh katındadır(;** mucizeleri dilediği gibi sadece O indirebilir, benim elimde yetki yoktur ki, istediğiniz şeyi gösterebileyim!) **Ben ise ancak pek açık bir uyarıcıyım!"**

51- Kendilerine art arda okunmakta olan o kitabı gerçekten sana indirmiş olmamız(, hiçbir mucize istetmeyecek bir âyet olarak) onlara yeterli olmamış mıdır? İşte sana! Şüphesiz ki bu (Kur'ân'ın, diğer peygamberlerin mucizeleri gibi geçici değil de, ebedî bir mucize olarak kalışı)nda, iman etmekte olan bir toplum için elbette büyük bir (nimet ve) rahmet, bir de (maksadı inatçılık değil de, inanmak olan kimseler için) yüce bir öğüt vardır.

52- (Habîbim!) De ki: "Benimle sizin aranızda (doğruluğuma dâir) hakkıyla şahit olarak Allâh yeterli olmuştur. O, göklerde ve yerde olanı (hakkıyla) bilmektedir. O kimseler ki, (Allâh'tan başka tapılan) bâtil (ilâhlar)a inanmışlar da, Allâh'ı inkâr etmişlerdir; İşte sana! Ancak onlar(, imanı satıp kâfirliği satın aldıkları için, ticaretlerinde) zarar edenlerin tâ kendileridirler."

53- Onlar(:"Gökten bize taş yağdır da senin doğru olduğunu anlayalım!" gibi saçma sapan laflar sarf ederek) senden acele azap istiyorlar. (Her kâfir topluma gönderilecek azap için, Levh-i Mahfûz'da) adı konmuş bir müddet bulunmasaydı, elbette azap onlara (çoktan) gelmişti.

(Ama bu onların azaptan kurtulduğu anlamına gelmez, zira) andolsun ki; elbette (Bedir günü helâk olurlarken ya da ecelleri geldiğinde ölürlerken) o (azap) onlara mutlaka ansızın gelecektir. Oysa onlar farkında bile olamayacaklardır.

54- Onlar senden acele azap istiyorlar, hâlbuki gerçekten de (fevkinde azap düşünülmemeyecek olan) cehennem, o kâfirleri (şimdiden) elbette kuşatıcıdır. (Zira içine düştükleri kâfirlik ve günahların gerçek yüzü dünyada görülmesi de, hakikatte o kötülükler, cehennem ateşinden başka bir şey değildirler.)

55- O azabın onları, üzerlerinden ve ayaklarının altından (doğru, her taraflarından) kaplayacağı ve (Allâh-uTe'âlâ'nın):

"Yapmakta bulunmuş olduğunuz şeyleri(n cezasını) tadın!" buyuracağı günde (meydana gelecek korkunç hâdiseleri hiçbir söz, hakkıyla anlatamaz)!

56- Ey Benim (Mekke'de zor durumda kalan ve herhangi bir yerde İslâm'ı yaşama imkânı bulamayan) iman etmiş kullarım!

Gerçekten Benim toprağım pek geniştir. Bu yüzden (bir yerde Bana ibadet imkânı bulamıyorsanız,) Bana kulluk (edeceğiniz yere hicret) edin, sadece Bana!

57- (Yurtlarınızdan çıkmak zorunuza gidiyorsa da, zaten dünya sürekli kalınacak bir yer değildir. Çünkü Allâh-u Te'âlâ'dan başka) her canlı(, ruhun bedenden ayrılması demek olan) ölümü(n acısını) tadicıdır!

Sonra (diriltip) ancak Bize döndürüleceksiniz! (O halde bu mühim akıbet için hazırlık yapın!)

58- O kimseler ki (iman şartlarına şüphesiz bir şekilde) iman etmişler ve (namaz, oruç, hac, zekât gibi) salih amellerde bulunmuşlardır, andolsun ki; elbette Biz onları, içerisinde ebedî kalacakları cennet (mücevherlerin)den (yapılmış) birtakım yüksek köşklere mutlaka yerleştireceğiz ki, altlarından sürekli ırmaklar akmaktadır. O amel edenlerin ecri (olan bu köşkler) ne güzel olmuştur.

59- O kişiler ki; (Allâh uğrunda hicret yolunda çektikleri zulüm ve eziyetlere karşı hiç pişmanlık çekmeksizin) sabretmişlerdir ve (her hususta) ancak Rablerine tevekkül

etmektedirler!

60- (Ey din uğrunda yurtlarını ve geçim imkânlarını terk edince sıkıntı çekeceklerinden endişelenen müminler! Hiç görmüyor musunuz ki;) **nice hareket eden canlı vardır ki** (zayıflığından dolayı) **rızkını tanıyamamaktadır**, (ama) **Allâh onları da sizi de rızıklandırmaktadır**. (Sizin: "Biz hicret edersek fakir olacağımızdan korkarız" şeklindeki sözlerinizi hakkıyla işiten) **Semî' de**, (kalplerinizdeki niyetlerinizi tam manasıyla bilen) **Alîm de ancak O'dur**.

61- Andolsun ki; sen o (şirk koşa)nlara: "Gökleri ve yeri yaratmış olan, güneşi ve ayı da emr(iniz)e âmâde kılmış bulunan kimdir?" diye soracak olsan, elbette (her akıllı gibi) **muhakkak onlar** (da, varlık ve yoklukları mümkün olan bütün varlıkların yaratılmasının, varlığı Kendinden olan bir Zât'a dayanması gerektiğini bildikleri için mecburen): **"Allâh!" diyeceklerdir. Öyleyse** (bunu ikrar ettikleri halde hâlâ) **nasıl** (bu sözleri gereğince amel edip İslâm'a girmekten) **döndürülüyorlar?!**

62- Allâh (istediği zaman) **kullarından dilediğine rızkı genişletir ve** (dilediğinde) **yine ona daraltır. Şüphesiz ki Allâh** (kime ne zaman neyin yararlı veya zararlı olacağı dâhil) **her şeyi** (hakkıyla bilen bir) **Alîm'dir**.

63- Andolsun ki; sen onlara: "Gökten bir su indirip de, onun sebebiyle toprağa ölümünün ardından hayat vermiş olan kimdir?" diye soracak olsan, elbette muhakkak onlar (putların hiçbir şey yapamayacağını çok iyi bildikleri için): **"Allâh!" diyeceklerdir**.

De ki: "Bütün hamdler(, sizi bu itirafa mecbur bırakan ve beni bu yanlış inançtan koruyan) **Allâh'a mahsustur!" Doğrusu onların pek çoğu** (laflarıyla inançlarının çeliştiğini bile) **anlamazlar**.

64- İşte (kâfirlerin kendisinden başka bir hayat tanımadıkları) **o en alçak hayat**, (dâimi menfaatlere ve hakîkî lezzetlere ulaştıracak sâlih amellerden insanları geri bırakan) **basit bir eğlence ve kıymetsiz bir oyundan başkası değildir** (ki, bir süreliğine oyun başında toplanıp dağılan çocuklar gibi, buna aldananlar da kısa bir zaman içerisinde kendisinden ayrılırlar).

Ama şüphesiz ki (kederlerden kurtuluşun ve ebedî lezzetlerin mahalli olan) **o son yurt, elbette gerçek hayat ancak odur. Eğer** (bunu) **bilmekte olsaydılar**(, asla dünyayı ona tercih etmezdiler)!

65- İşte o (Allâh'a ortak koşa)nlar (o derece tutarsız bir tavır içindedirler ki,) **gemiye bindiklerinde** (fırtınaya tutularak hayattan ümit kestikleri zaman), **dîni**(, inancı ve duayı) **sadece Kendisine tahsis edenler olarak Allâh'a dua ederler. O onları karaya** (çıkartıp) **kurtardığında ise, birdenbire onlar** (eski hallerine dönerek yine O'na) **şirk koşarlar**.

66- Nihâyet onlar (musibetlerden kurtuluş nimeti olarak) **kendilerine vermiş olduğumuz şeye nankörlükte bulunsunlar ve** (putlara ibadette bir araya gelerek birbirlerinden) **iyice yararlısınlar diye** (böyle yapmaktadırlar)! **Ama pek yakında** (yaptıkları suçun akıbetini) **bileceklerdir!**

67- (Habîbim! Müşrikler sana gelip: "Biz senin doğruluğunu bilmekteyiz, fakat bir avuç azınlık olan biz diğer Araplara muhalefet ederek seninle birlikte hidâyete uyacak olursak, toprağımızdan kapılıp götürülürüz!" dediler. Peki,) **onlar görmediler mi ki, etraflarından insanlar kapılıp götürülürken, gerçekten Biz** (onların beldesi olan Mekke-i Mükerrreme'yi, baskın ve saldırılardan) **güvenli bir harem kılmışızdır? Onlar hâlâ sadece bâtil** (putlarının faydasın)a **inanıyorlar da, Allâh'ın** (bunca faydalı) **nimetini mi inkâr ediyorlar?**

68- Allâh(ın ortağı bulunduğuna inanarak O'n)a karşı bir yalan uydurmuş olandan, ya da kendisine (Kur'ân ve peygamber) geldiği anda (hiç düşünme gereği bile duymadan) hakkı yalanlamış bulunandan daha zâlim kim olabilir? O kâfirler için cehennem içerisinde bir ikamet yok mudur? / O kâfirlere âit yerleşim yeri cehennem içerisinde değil midir? /

69- O kimseler ki (hem nefis ve şeytan gibi görünmeyen, hem de kâfirler gibi görünen düşmanlarla) Bizim uğrumuzda(, sırf Bizim rızâmız için ihlâs ile) cihad etmişlerdir, andolsun ki; elbette Biz onları (cennet ve cemâlimize kavuşturacak) yollarımıza mutlaka hidâyet edeceğiz! Gerçekten (iki cihanda da) Allâh(ın yardım ve desteği), elbette o güzel işler yapan (ve yaptıklarını, Allâh'ı görür gibi huzur üzere işleyen) kimselerle beraberdir!

KUR'ÂN'I MECÎD
VE
TEFSİRLİ
MEÂL-İ ÂLÎSÎ

Mahmud Ustaosmanoğlu